

УДК 631.1.001.895

ДОСЛІДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Гасько А. М., аспірант Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

Гасько А. М. Дослідження інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу.

Досліджено сучасний стан розвитку підприємств агропромислового комплексу України. Аналіз дозволив встановити падіння обсягів виробництва сільськогосподарської продукції у 2012 р. за всіма видами зернових культур, в т.ч. як по тваринництву та птахівництву спостерігалось зростання обсягів виробництва продукції. Визначено необхідні умови економічного зростання і підвищення інноваційної активності агропромислових підприємств. Встановлено, що вона залежить від економічного та науково-технічного потенціалу держави, його інноваційної політики та ресурсів, духовного стану суспільства. Виокремлено, що на рівні підприємства (компанії) інноваційна активність залежить від вибору стратегії та якості управління діяльністю, гнучкості виробничих систем і використання ресурсів. Саме активізація інноваційної діяльності вимагає зміни складу і структури використаних засобів виробництва і професійної, і кваліфікаційної структури персоналу підприємства, що призводить до тимчасового, але зниження рівня використання і виробничих потужностей, і робочої сили. Як наслідок, ускладнюється організаційна і виробнича структура підприємства в частині розмірів і різноманітності структурних підрозділів, а значить зростають і витрати на утримання системи управління. Запропоновано з метою забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності на підприємствах агропромислового комплексу формувати адекватний інноваційний потенціал і в подальшому його направляти на цілеспрямований їх розвиток.

Gasko A.M. Research of innovative development of enterprises of agroindustrial complex.

Modern development of enterprises of agroindustrial complex of Ukraine status is investigational. An analysis allowed to set falling of production of agricultural goods volumes in 2012 after all types of grain-crops, including as there was an increase of production of goods volumes on a stock-raising and poultry farming. The necessary terms of the economy growing and increase of innovative activity of agroindustrial enterprises are certain. It is set that she depends on economic and scientific and technical potential of the state, him innovative policy and resources, spiritual state of society. It is distinguished, that at the level of enterprise (companies) innovative activity depends on the choice of strategy and quality of management, flexibility of the productive systems and use of resources, activity. Exactly activation of innovative activity requires the change of composition and structure of the used capital of and professional, and qualifying structure of personnel of enterprise which results in temporal goods, but decline of level of the use of and production capacities, and labors force. As a result, the organizational and productive structure of enterprise becomes complicated in part of sizes and variety of structural subdivisions, and grow and charges on maintenance of control system. It is suggested with the aim of providing of high efficiency of innovative activity on the enterprises of agroindustrial complex to form adequate innovative potential and in future to send him to their purposeful development.

Гасько А. М. Исследование инновационного развития предприятий агропромышленного комплекса.

Исследовано современное состояние развития предприятий агропромышленного комплекса Украины. Анализ позволил установить падение объемов производства сельскохозяйственной продукции в 2012 г. за всеми видами зерновых культур, в т.ч. как по животноводству и птицеводству наблюдался рост объемов производства продукции. Определены необходимые условия экономического роста и повышения инновационной активности агропромышленных предприятий. Установлено, что она зависит от экономического и научно-технического потенциала государства, его инновационной политики и ресурсов, духовного состояния общества. Выделено, что на уровне предприятия (компании) инновационная активность зависит от выбора стратегии и качества управления деятельностью, гибкости производственных систем и использования ресурсов. Именно активизация инновационной деятельности требует изменения состава и структуры использованных средств производства и профессиональной, и квалификационной структуры персонала предприятия, которое приводит к временному, но снижению уровня использования и производственных мощностей, и рабочей силы. Как следствие, усложняется организационная и производственная структура предприятия в части размеров и разнообразия структурных подразделений, а значит растут и расходы на содержание системы управления. Предложено с целью обеспечения высокой эффективности инновационной деятельности на предприятиях агропромышленного комплекса формировать адекватный инновационный потенциал и в дальнейшем его направлять на целеустремленное их развитие.

Постановка проблеми. Економічна стійкість інноваційного типу розвитку певною мірою є сучасним системним різновидом інтенсивного типу розвитку, але характеризується не тільки інтенсивним способом використання ресурсів та одержанням на цій основі високої економічної ефективності, але, і, перш за все, інноваційною націленістю всіх економічних факторів розвитку. Інновації та інноваційна діяльність стають ключовими чинниками ефективного розвитку економіки України, успіху підприємства на ринку, необхідними умовами технологічних переваг, головними інструментами конкурентної боротьби. До цих пір не до кінця опрацьована методологія оцінки інноваційного розвитку для всіх рівнів національної економіки і особливо первинної ланки – агропромислового підприємства. Зокрема, навіть таке базове визначення як інноваційний розвиток трактується не однозначно. Як наслідок, відсутність дієвих методик формування, розвитку та ефективного використання інноваційного потенціалу агропромислового підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання управління інноваційним розвитком в цілому та окремих суб'єктів господарювання висвітлювалися у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених як В.М. Геєць, К.С. Горячева, О.А. Грунін, С.Б. Довбня, А.О. Заїчковський, С.Н. Ільяшенко, А.В. Кірієнко, Ю.Г. Кім, Т.С. Клебанова, К.В. Коваленко, Г.В. Козаченко, О.Ф. Новікова, Є.А. Олейников, Л.О. Омелянович, В.Л. Ортинський, В.П. Пономарьов, Н.Й. Реверчук, В.К. Сенчагов, Г.О. Швиданенко.

Але невирішеними залишаються питання щодо забезпечення управління інноваційним розвитком агропромислових підприємств.

Мета статті. З метою забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності на підприємствах агропромислового комплексу, дослідити сучасний стан та запропонувати формувати адекватний інноваційний потенціал, який в подальшому направити на цілеспрямований їх розвиток.

Викладення матеріалу дослідження.. За попередніми даними, у 2012р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з 2011р. становив 95,5%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 93,5%, у господарствах населення – 97,6%.

Таблиця 1 – Аналіз виробництва продукції сільського господарства за 2012 р.

Продукція	Валовий збір			Зібрана площа			Урожайність	
	Тис.т	2012 р. до 2011 р.		Тис.т	2012 р. до 2011 р.		Ц. з 1 га	(+, -) до 2011 р.
		+, -	У %		+, -	У %		
Зернові культури, всього ¹	46173,1	-10573,7	81,4	14789,7	-531,6	96,5	31,2	-5,8
у тому числі пшениця	15761,3	-6562,3	70,6	5629,9	-1027,4	84,6	28,0	-5,5
жито	675,7	96,8	116,7	297,6	18,5	106,6	22,7	2,0
ячмінь	6935,3	- 2162,4	76,2	3292,7	- 391,5	89,4	21,1	- 3,6
овес	629,6	124,0	124,5	301,1	21,2	107,6	20,9	2,8
кукурудза на зерно	20922,3	- 1915,5	91,6	4369,6	825,9	123,3	47,9	- 16,5
просо	156,4	- 122,4	56,1	152,6	- 3,8	97,6	10,3	- 7,5
гречка	238,6	- 43,0	84,7	273,2	- 12,5	95,6	8,7	- 1,2
рис	158,6	- 11,3	93,3	25,7	- 3,9	86,8	61,6	4,3
Цукрові буряки (фабричні)	18283,6	- 456,9	97,6	448,8	- 67,0	87,0	407,4	44,1
Соняшник на зерно	8366,8	- 303,7	96,5	5080,9	364,3	107,7	16,5	- 1,9
Соя	2405,2	140,8	106,2	1411,3	301,0	127,1	17,0	- 3,4
Ріпак	1204,4	- 233,0	83,8	546,9	- 285,9	65,7	22,0	4,7
Картопля	23250,1	- 997,6	95,9	1444,1	0,9	100,1	161,0	- 7,0
Овочі	10014,0	181,1	101,8	502,8	- 1,3	99,7	199,2	4,2
Плоди та ягоди	20007,9	111,6	105,9	222,5	- 0,9	99,6	90,2	5,3
Виноград	456,0	-65,9	87,4	67,9	-1,2	98,3	67,2	-8,3

У 2012 р. індекс виробництва продукції тваринництва порівняно з 2011р. становив 103,8%, у т.ч. у сільськогосподарських підприємствах – 107,6%, у господарствах населення – 101,2%.

Таблиця 2 – Аналіз виробництва основних видів продукції тваринництва

Показники	Усі категорії господарств	У % до 2011 р.	Сільськ огоспод арські підприємства	У % до 2011 р.	Господар ства населенн я	У % до 2011 р.	Частка населення, %	У % до 2011 р.
М'ясо ¹ , тис.т	3136,3	103,4	1722,5	105,1	1413,8	101,5	45,1	45,9
Молоко, тис.т	11388,6	102,7	2539,8	113,1	8848,8	100,1	77,7	79,7
Яйця, млн.шт.	19116,7	102,3	11984,4	102,1	7132,3	102,6	37,3	37,2

У сільськогосподарських підприємствах (крім малих) у 2012р. порівняно з 2011р. обсяг вирощування худоби та птиці збільшено на 7,2%, у т.ч. великої рогатої худоби – на 4,9%, свиней – на 8,4%, птиці всіх видів – на 7,0%; відношення обсягу вирощування худоби та птиці до їхньої реалізації на забій становило 107,0% (у 2011р.– 104,8%); середньодобові прирости великої рогатої худоби на вирощуванні, відгодівлі та нагулі збільшилися на 5,0%, свиней – на 8,0%. У 2012р. середній надій молока від однієї корови в аграрних підприємствах (крім малих) становив 4664 кг (порівняно з 2011р. збільшився на 13,3%), у господарствах населення, за розрахунками – 4442 кг (збільшився на 1,5%).

Таблиця 3 – Поголів'я основних видів худоби та птиці, (тис. голів)

Продукція	Усі категорії господарств			Сільськогосподарські підприємства			Господарства населення	
	на 1 січня 2013 р.	до 1 січня 2013 р.		на 1 січня 2013 р.	до 1 січня 2013 р.		до 1 січня 2013р.	до 1 січня 2013 р.
		+, -	У %		+, -	+, -		
Велика рогата худоба	4503,9	78,1	101,8	1505,6	- 5,0	99,7	83,1	102,9
у тому числі корови	2560,7	- 21,5	99,2	575,3	- 8,4	98,6	- 13,1	99,3
Свині	7515,8	142,6	101,9	3545,2	226,0	106,8	- 83,4	97,9
Вівці та кози	1747,6	8,2	100,5	265,6	- 24,4	91,6	32,6	102,2
Птиця	213854	13093	106,5	117640	11915	111,3	1178	101,2

На початок січня 2013р. населенням утримувалось 66,6% загальної чисельності великої рогатої худоби (на 1 січня 2012р. – 65,9%), у т.ч. корів – 77,5% (77,4%); свиней – 52,8% (55,0%), овець і кіз – 84,8% (83,3%), птиці всіх видів – 45,0% (47,3%).

Необхідною умовою економічного зростання і підвищення якості життя будь-якої країни є інноваційна активність. У свою чергу вона залежить від економічного та науково-технічного потенціалу держави, його інноваційної політики та ресурсів, духовного стану суспільства. На рівні підприємства (компанії) інноваційна активність залежить від вибору стратегії та якості управління діяльністю, гнучкості виробничих систем і використання ресурсів. Інноваційна активність проявляється через інноваційні процеси - цілеспрямовану діяльність по створенню, освоєнню у виробництві і просуванню на ринок продуктових, технологічних та організаційно-управлінських нововведень.

Перш за все, активізація інноваційної діяльності вимагає зміни складу і структури використаних засобів виробництва (різноманітність складу основних фондів і оборотних коштів), а значить і професійної, і кваліфікаційної структури персоналу підприємства. Це тягне за собою нехай тимчасове, але зниження рівня використання і виробничих потужностей, і робочої сили. Як наслідок, ускладнюється організаційна і виробнича структура підприємства в частині розмірів і різноманітності структурних підрозділів, а значить ростуть і витрати на утримання системи управління.

Далі, змінюється структура ринку підприємства як в тій його частині, де воно виступає в якості продавця, так і в тій, де воно діє як покупець. Найчастіше, такі зміни призводять до того, що старий досвід і раніше налагоджені зв'язки стають недостатніми і / або не ефективними. Інноваційна активність змінює структуру витрат і доходів підприємства. Загальні поточні витрати підприємства, як правило, ростуть, а поведінку майбутніх доходів у зв'язку з створенням і освоєнням виробництва інноваційної продукції віддалене у часі і тому невизначено. І на кінець, будь-яке збільшення різноманітності видів діяльності призводить до ускладнення ведення бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів.

Відзначені вище особливості інноваційної діяльності свідчать про те, що це складний метод забезпечення стратегічного (конкурентного) переваги для підприємства і наслідки його застосування характеризуються високим підприємницьким ризиком. Проте, світовий досвід показує широке його поширення в найрізноманітніших областях підприємницької діяльності.

Першим кроком до забезпечення високої ефективності інноваційної діяльності на підприємстві є формування адекватного інноваційного потенціалу і подальше його цілеспрямований розвиток. Останнє ж вимагає розробки нових методологічних підходів в управлінні та впровадження їх у практику регулярного менеджменту на промисловому підприємстві. Таким чином, відзначаючи значимість і своєчасність розвитку інноваційних процесів на промислових підприємствах, можна зробити наступні проміжні висновки.

На даний момент в українській економіці і, зокрема, на більшості промислових підприємств спостерігається диспропорція між наявністю інноваційних можливостей і їх

реальним втіленням на практиці. Далеко не всі підприємства України мають розвинений інноваційний потенціал і тільки одиниці можуть ефективно його використовувати. Крім того, для України характерні додаткові фактори відставання в інноваційному розвитку, зумовлені особливостями трансформації національної економіки кінця XX - початку XXI століття.

До цих пір не до кінця опрацьована методологія інноваційного розвитку для всіх рівнів національної економіки і особливо первинної ланки - промислового підприємства. Зокрема, навіть таке базове визначення як інноваційний потенціал трактується не однозначно. Як наслідок, відсутність дієвих методик формування, розвитку та ефективного використання інноваційного потенціалу підприємств.

Найбільш адекватною ідеологією управління формуванням і розвитком інноваційного потенціалу на підприємстві є концепція стратегічного менеджменту, так як вона не спирається на ретроспективні оцінки, а ґрунтується на глибокому аналізі зовнішнього оточення підприємства з подальшою виробленням адекватних стратегій розвитку бізнесу, в тому числі, за рахунок активізації інноваційної діяльності.

Характерною рисою інноваційних процесів є їх нелінійність на відміну від виробництва і логістики. Лінійність передбачає одноразове використання знань, а інноваційні процеси - перманентне, тобто паралельність новаторської діяльності в відношенні продукції, організації та управління - різноманіття областей нововведень. Інноваційні процеси підтримуються інституційними та структурними факторами, пов'язаними з перерозподілом ресурсів відповідно до критеріїв сформованої структури суспільних потреб і найбільш повного задоволення поточного і перспективного платоспроможного попиту. З нашої точки зору інноваційний процес включає: нововведення; інноваційну діяльність; державну інноваційну політику, інноваційний потенціал, інноваційну сферу; інноваційну інфраструктуру та інноваційні програми.

Висновки. Інноваційна сфера є частиною системи економічних відносин. Це сукупність галузей національного господарства (приватних і державних структур) і видів суспільної діяльності, які не беруть безпосередньої участі у створенні матеріальних благ, але виробляють особливі споживчі вартості, необхідні для функціонування і розвитку виробництва. Динаміка інноваційної активності підприємства забезпечується в даний час в основному за рахунок техніко-технологічних інновацій, незважаючи на те, що інновації в галузі управління (організаційно-управлінські), не менш значущі, а найчастіше є найважливішим ресурсом підприємства і визначають ефективність інноваційної діяльності. Організаційно-управлінські інновації виражаються у впровадженні сучасних методів інноваційного управління як загальновизнаного чинника конкурентоспроможності, удосконаленні діючих і застосуванні нових механізмів і форм організації виробництва і праці. Як правило, вони пов'язані з модернізацією стратегій компаній. Виходом на нові ринки, злиттями й поглинаннями, розробкою корпоративної системи стандартизації, впровадженням міжнародних стандартів у системах менеджменту якості і сертифікації продукції.

Список використаних джерел:

1. Веб-сайт Держкомстату України: www.ukrstat.gov.ua. Державна служба статистики України, 2013.

Ключові слова. Розвиток, формування, механізм, структура ринку, витрати, інноваційна активність, потенціал, перспективи, виробництво.

Ключевые слова. Развитие, формирование, механизм, структура рынка, затраты, инновационная активность, потенциал, перспективы, производство.

Keywords. Development, forming, mechanism, structure of market, expense, innovative activity, potential, prospects, production.